

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

IX

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

15-16 квітня 2021 року

Матеріали

3. Головне управління статистики у Сумській області. URL: <http://sumy.ukrstat.gov.ua/>

4. Кривенко В. І., Федорова О. П. та ін. Профілактичні заходи в практиці лікарів «Загальної практики сімейної медицини». Навчальний посібник. Запоріжжя, 2016. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456780>

Науковий керівник: А. М. Костенко, доктор політичних наук, доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

Владислав Рожок,

студент Сумського державного університету

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПТІВ «СТАЛИЙ РОЗВИТОК» ТА «СТІЙКІСТЬ» У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД

Актуальність теми пов'язана з концептуальною проблемою сучасної України щодо соціально-економічного розвитку громад. Наразі країна перебуває у стадії перманентної кризи, наслідком якої є, зокрема, критично високий рівень трудової міграції, безробіття, незадовільний рівень якості життя значної частини населення. Через це у стадії стагнації перебувають ключові процеси державотворення, інтеграції у світовий простір, соціально-економічного та культурного становлення.

Нагальною вважається проблема подолання стратегічної кризи, сутність якої полягає у відсутності науково обґрунтованої візії майбутнього. Вирішити цю проблему можливо організацією роботи з розробки загальнодержавних, регіональних та локальних проектів сталого розвитку. Розробка таких документів може бути ефективною у разі, якщо роль їх ідейної бази відіграватимуть концепти «сталий розвиток» (sustainable development) та «стійкість» (resiliense). Таке твердження обґрунтовується змістом вказаних понять: «сталий розвиток» передбачає становлення за умови збереження балансів, а «стійкість» має цінність з огляду на врахування факторів небезпеки, які, на жаль, наразі наявні у сучасній Україні.

Метою нашого дослідження є порівняльна характеристика концептів «сталий розвиток» та «стійкість» у контексті задач розробки та впровадження загальнодержавних, регіональних та локальних стратегічних розробок.

Завданнями дослідження є визначення змісту концептів «сталий розвиток» та «стійкість»; виокремлення спільних рис та відмінних ознак; екстраполяція змістових характеристик концептів «сталий розвиток» та «стійкість» на ситуацію в Есманській територіальній громаді (Сумська область, Україна); визначення способів використання концептів у процесі розробки та впровадження стратегічних документів.

У результаті дослідження встановлено, що «сталий розвиток» (sustainable development) розуміється як організаційний принцип щодо забезпечення безперервності життєдіяльності людства з урахуванням інтересів наступних поколінь при забезпеченні цілісності та стабільності природньої системи. У загальносвітовому дискурсі навколо проблематики сталого розвитку домінуюча роль належить екологічній складовій. Однак останнім часом актуальності набувають соціально-економічні аспекти.

Відповідно до принципів, визначених Статутом Організації Об'єднаних Націй, діяльність щодо забезпечення сталого розвитку спрямовується поряд з екологічними на економічні та соціальні сфери. Стратегічна мета при цьому передбачає, зокрема, управління соціальним капіталом задля забезпечення належного рівня якості життя.

Стойкість (resiliense) визначає можливість повернення до оптимального стану певної системи від неоптимального стану, який утворився внаслідок проблем, що можуть бути пов'язані з зовнішніми та внутрішніми факторами. Серед них – військові конфлікти, перманентна економічна криза, безробіття.

Отже, спільність двох концептів є очевидним у частині збереження балансу систем життєдіяльності на усіх рівнях, їх стабільності, цілісності та органічності. Натомість «сталість» має в орбіті свого впливу та дослідження перспективні способи уникнення небезпеки, а «стійкість» має справу з небезпечним станом, котрий вже є наявним.

«Безпекова» складова концепту «сталість» остаточно виокремилися у 2004 році у зв'язку з процесом підготовки та прийняття Глобального договору ООН - пакту, що покликаний стимулювати суб'єкти господарювання впроваджувати політики відповідно принципам сталого розвитку. До складових документу увійшли пункти «безпека та розуміння» та «діалог та примирення», які вже безпосередньо пов'язані з концептом «стійкість».

Продемонструємо діалектичний взаємозв'язок концептів «сталий розвиток» та «стійкість» на прикладі наявного соціально-економічного стану Есманської територіальної громади (Сумська область, Україна). Населення громади становить лише 5114 осіб, що є критично низький показником. Гострою проблемою громади є безробіття. Відсоток безробітних до всього працездатного населення громади становить 5.7%, що є причиною міграції до сусідніх країн та в інші міста України, причиною для зменшення відсотку безробітних може бути підтримка та розвиток підприємницької діяльності, малого та середнього бізнесу а також само зайнятості

Екологічна ситуація в громаді поки прийнятна, рівень забруднення відповідає нормам, чисте повітря, ліси, річки – це все те, що дала нам природа і саме в цій громаді людина поки не приклала туди свої руки, що не можна сказати про стан дорожнього покриття, адже велика частина доріг зруйнована та знаходиться в незадовільному стані, окрім автошляху М 02 (Кіпті — Глухів — Бачівськ (державний кордон із Росією), який проходить через територію громади.

Відсутність прийнятного транспортного сполучення є критичною загрозою. Від крайньої східної точки громади до найближчого міста (Глухів) приблизно 42 км, але в деяких населених пунктах люди не мають можливості відвідати місто через відсутність громадського транспортного сполучення.

Великі агрохолдинги утворюють лише загрози та неприємності: не звертаючи уваги на інтереси місцевого населення, вони не надають достатньої кількості робочих місць; не дотримуються сівозміну під час вирощування сільськогосподарських рослин технічної групи; проводять обробку полів не в

зазначений законом час токсичними препаратами поблизу пасовищ та земель, які обробляють селяни; внаслідок перенавантаження вантажних автомобілів руйнують дорожнє покриття.

На підставі проведеного аналізу визначаються такі способи використання концептів «сталий розвиток» та «стійкість» у процесі розробки та впровадження загальнодержавних, регіональних та локальних стратегічних документів:

1. При визначенні засадничих складових стратегічних розробок потрібним є розуміння загальносвітових тенденцій, геополітичних факторів, досягнень науково-технічного прогресу.

2. Поряд з врахуванням інтересів нинішніх поколінь мислити у контексті інтересів наступних поколінь при забезпеченні соціально-економічного, культурного та екологічного балансу.

3. У процесі стратегічного планування потрібно враховувати наявний соціально-економічний стан та людських потенціал територіальних громад України.

4. Визначення аспектів стратегічних планів щодо їх практичної реалізації потрібно проводити на основі аналізу наявних ситуацій небезпеки та загроз: їх причин, перебігу та реалістичних шляхів подолання.

Наявний кризовий стан українських громад несе об'єктивні загрози життєдіяльності. Але він надає й можливості позитивної трансформації, яка є реалістичною у разі врахування змістових складових концептів «сталий розвиток» та «стійкість» при розробці доленосних стратегічних документів.

Список використаних джерел:

1. Волинчук Ю. В. Глобальні виміри сталого розвитку. *Економічний форум*. 2015. № 1. С. 159–165.
2. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 №5/2015. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
3. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України Б. Є. Патона. К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. 72 с.

4. Сталий розвиток регіонів України [Текст] / науковий керівник М.З. Згуровський. К. : НТУУ «КПІ», 2009. 197 с.

5. Commitment to enhance resilience. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw, 8–9 July 2016. URL: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133180.htm?

6. Global Risks 2013. Eighth Edition. World Economic Forum. Switzerland: World Economic Forum, 2013. 79 p. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalRisks_Report_2013.pdf.

7. Rose A. An economic framework for the development of a resilience index for business recovery. International Journal of Disaster Risk Reduction. 2013. № 5. P. 73–83.

Науковий керівник: О. О. Туляков, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету